

Peatoimetaja veerg

Kakskümmend

Helle Ruusing

Tänavu möödus kakskümmend aastat paljudest taasiseseisvunud Eestile olulistest sündmustest: põhiseaduse kehtima hakkamisest, Riigikogu tööle asumisest, presidendi valimisest, ka Eesti kroonist. Viimasel kümnel aastal olime hõivatud eeskätt raha teenimisega ja seejärel püsime majandusraskustega igaüks omaette. Piisas kinnitusest, et meie riigi majandus ja rahandus on korras. Tundus, et see lahendab kõik muud mured. Rõõmu teeb, et nüüdseks oleme rahvana uuesti ärrganud ja valmis kaasa rääkima paljudes riigielu küsimustes nii kohalikul kui ka riigi tasandil. Pärast pikka vaikust mõjub kõnelemine ehk liiga valjuhäälsena ja kakofoonilisena. Tegelikult on iga liiki protestid, ka streigid, miitingud ja proklamatsioonid demokraatia osa. Eestist suuremas riigis neile vaevalt otsitaks mõistlikke väljundeid riigipea juhitud ümarlaual. Kriitika riigi toimimise, ammugi mõne erakonna või poliitiku kohta pole oma riigi vastasus. Pigem on see ajendatud soovist asju paremaks muuta. Kahekümne aastaga on maailm palju muutunud. Autoriteete enam nii palju ei respektierita – kui inimene millegi, sealhulgas poliitika kohta oma arvamust avaldab, soovib ta sellele kiiresti tagasisidet. Poliitikas kaasa rääkida soovijaid ei rahulda võimalus nelja aasta tagant valimiskastide juures otsus teha. Seepärast peab esindusdemokraatia samuti muutuma. Tuleb leida formaadid, mis lubaksid kodanikelt tulnud arvamustel tulemuslikumalt parlamendi otsustusprotsessides kaasa rääkida ja arvestatud saada. Viis, kuidas võimustruktuurides otsuseid langetatakse, peab olema avalik ja arusaadav, nii kaasamist kui ka ärihuvide esindamist silmas pidades. Mida universaalsemad ja subjektiivsust vältivamad on reeglid, seda parem. Need on ülesanded, mille lahendamine kindlasti mahendab praeguseks kujunenud võimu ja kodanikuühiskonna vastasseisu. Teatud vastuolu kindlasti jääb, ja on hea, et jääb, sest rahulolematuse olemasolevaga on edasiviiv jõud.

Seekordses vestlusringis rääkisid endised Riigikogu liikmed Jüri Adams, Liia Hänni ja Ott Lumi Eesti demokraatia praegusest seisust, erakonnasüsteemi probleemidest ja lahendustest.

Ajakirjas analüüsitakse Riigikogu kahekümne aasta tegemisi mitme kandi pealt. Vaadeldakse Riigikogu usaldusväärse muutumist ja selle seoseid riigi teiste institutsioonide, sotsiaaldemograafiliste näitajate ning majanduse olukorraga. Analüüsitakse parlamenti skaalal tööparlament *versus* kõneparlament. Seadusloome osa vähenemine on toonud kaasa Riigikogu töömahu suurenemise järelevalve valdkonnas. Üldiselt ei erine Riigikogu teistest Kesk- ja Ida-Euroopa parlamentidest, kahekümne aastaga on välja kujunenud tüüpilised lääne demokraatiatega sarnased mustrid. Ühiskonnale oluliste teemade tõstataja roll ja ühiskonnas sündinud ideede arutelu koht tahab veel edasiarendamist. Usun, et Riigikogu on selles institutsioonina õppimisvõimeline. Lisaks nimetatud teemadele käsitleme ka õiguskomisjonis kahekümne viimase aastaga tehtut ning meenutame Riigikogu liikme välislähetusi 1994. ja 1995. aasta vahetusel. Eelretsenseeritud

artiklis analüüsib Ero Liivik rahvaalgatuse seadustamise menetlemist Riigikogus aastail 2003–2008.

Aasta 2012 oli oluline ka selle poolest, et taas loeti meid üle rahvana. Tulemus ei olnud üldiselt halb, kuid näitas suundumusi, mis pikema aja jooksul muret tekitavad. Rahvaloenduse metoodika autor Ene-Margit Tiit analüüsib selle numbri esees rahvastikuprotsesse läbi kõigi Eesti alal toimunud rahvaloenduste. See annab võimaluse mõndagi probleemi, sealhulgas eestlaste arvu natuke rahulikumalt suhtuda. Viimane rahvaloendus näitas, et riigi ees seisab mitmeid sise- ja välisrändega seotud probleeme. Lahendused neile probleemidele ei pruugi olla lihtsad ja ühiskonnas üheselt aktsepteeritavad.

Ajakirjas leiab lugeja artiklid mitmikkodakondsusest, naiste tööturule naasmise võimalustest ja töövõimetuskindlustusest. Juttu tuleb koosvalitsemise eelistest maksukogumise ja politseitöö valdkonnas, Euroopa föderaliseerumisest ning araabia revolutsioonidest. Eelretsenseeritud artikkel Veiko Lemberilt ja Tarmo Kalvetilt analüüsib riigihangete rolli innovatsiooni toetamisel.

Eesti riiki on taastatud kaksikümmend aastat. Välja on tulnud toimiv riik. Mis peamine, selle riigi kodanik saab soovi korral riigivõimu mõjutada. Oleme liiga väikesed, et olla ükskõiksed.